Dodatek do „Biuletynu Kowieńskiego“

BIULETYN BAŁTYCKI

WILBI

Nr. Wilno, dnia 28 grudnia 1933 r. 159.

T r e ś ć n u m e r u:

-:§:-

ŁOTWA:1.S t o s u n k i l i t e w s k o - ł o t e w s k i e w z a k r e s i e k o m u n i k a c j i .Prasa łotewska /z 20.XII. 1933/: 19 grudnia komisja Finansowa Sejmu rozpatrywała kwestję komunikacji kolejowej pomiędzy Litwą a Łotwą. Naczelny dyrektor zarządu kolejowego Blodnieks wyjaśnił, że dotychczas po linjach kolejowych między Litwą a Łotwą kursowały pociągi bez rozrachunków. Dla Litwy było to rzeczą korzystną. Po przeprowadzeniu jednak linji kolejowej Szawle-Telsze-Kretynga Litwa wypowiedziała układ kolejowy z Łotwą, który trwał 10 lat. Obecnie Litwa żąda podpisania nowego układu, grożąc, że w przeciwnym razie nie puści pociągów przez Możejki na Rygę i Libawę. Litwa żąda, by Łotwa płaciła po 4 centy od osi-kilometra za przepuszczanie pociągi. Łotwa zaproponowała opłatę w wys. półtora centa. Litwini na to się nie zgodzili i pertraktacje się rozbiły, podobnie zresztą, jak pertraktacje w sprawie taryf tranzytowych. Litwa pragnie wyzyskać kwestję Możejek dla uzyskania korzystniejszych taryf.

Łotewska komisja sejmowa nie powzięła w całej tej kwestji żadnych konkretnych uchwał. Wyraziła jedynie życzenie, by M-stwo Komunikacji nie kapitulowało wobec stawianych przez Litwę ultimatywnych żądań.-

2. "P e h d e j a B r i h d i" o d z i a ł a l n o ś c i m n i e j s z o ś c i n a r o d o w y c h ."Pehdeja Brihdi" Nr.292 /XII.33/: Mniejszości narodowe znowu poczęły podnosić głowę i stosować szantaż rządu koalicyjnego. Polacy żądają stanowiska w Łotewskim Banku Rolnym, co zapewniłoby mniejszościom wpływ na łotewską politykę agrarną. Polacy domagają się też otwarcia szkół polskich w Letgalji i przedłużenia kart pobytu w Łotwie dla niektórych księży. Niemcy żądają stanowisk w sądownictwie, zezwolenia na obchód święta Landwehry w dn.22 maja, niewywłaszczania gmachu Gildji i t.p. Żydzi kategorycznie domagają się niewprowadzania monopolu tytoniowego, nieograniczania inicjatywy kapitałów prywatnych, wreszcie pewnych stanowisk przy pracach eksploatacji leśnej. Rosjanie żądają nieograniczania praw języka rosyjskiego w gminach i miastach Letgalji, zezwalania na udział Rosjan w państwowym funduszu rolnym, nieosiedlania osadników łotewskich na pograniczu i t.p. Wszystkie mniejszości żądają zagwarantowania im jak najobszerniejszej "autonomji" w mającej się ukazać ustawie o oświacie.

Czy rządowi partji osadników uda się rozkąsić te twarde orzechy?

3. K o l e j n y a n t y p o l s k i a r t y k u ł "P e h d e j a B r i h d i". "Pehdeja Brihdi" Nr.291 /XII.1933/:Litwini systematycznie prowadzą swą politykę narodową, nie zważając na przeszkody. W ciągu ostatnich paru lat wysiedlono z Litwy przeszło 100 polskich działaczy. W tych dniach zwolniono w Kłajpedzie 103 niemieckich urzędników. Z Litwy wysiedlono cały szereg polskich księży, zaś z Kłajpedy niemieckich pastorów.

Tymczasem w łotewskiej Letgalji wciąż jeszcze działają księża polonizatorzy, którzy się w ciągu 15 lat nawet po łotewsku nie nauczyli. Księża ci znajdują się głównie w rejonach pogranicznych, a o ich nietykalność dbają dyplomaci znanego przyjaznego państwa. Jeden z tych polonizatorów ksiądz Skakowski został przeniesiony aż do Rygi, gdzie organizuje polskie szkoły. Obchodzi on rodziny i korzysta-

jąc ze swego autorytetu, jako osoby duchownej werbuje dzieci do szkół polskich. Rozdaje on darmo modlitewniki i polską literaturę. Szkoły polskie przepełnione są dziećmi Łotyszów letgalskich i Białorusinów. Dziwić się należy taktyce wydziału oświatowego zarządu m. Rygi, który nie kontroluje narodowości dzieci i pozwala na uczęszczanie do szkół polskich, w których bywa po 15 - 20 dzieci.

Karta pobytu ks.Skakowskiego przestała już być ważna. Znani dyplomaci starają się jednak uzyskać prolongatę karty, gdyż działalność wspomnianego księdza będzie wprost niezastąpiona w przyszłych wyborach do sejmu i Rady m.Rygi.-

4.S z k o l n i c t w o w R y d z e ."Latvis" /z 25.XII.1933/: Według oficjalnych danych zarządu m.Rygi, do szkół miejskich uczęszczało w 1932 r. 31.054 uczniów; do gimnazjów - 3.582 uczniów, do szkoły handlowej - 399 uczniów, do szkół rzemieślniczych i szkoły technicznej - 1.287 uczniów. M.Ryga utrzymuje 136 zakładów szkolnych: 8 gimnazjów, 2 szkoły rzemieślnicze, 111 szkół powszechnych, 10 szkół dokształcających, dwie szkoły zawodowe i 3 szkoły jednoklasowe. Ze 136 szkół było szkół łotewskich 66, zaś mniejszościowych 70. Na utrzymanie szkół mniejszościowych wydano w 1932 r. 2.551.422 łaty.-

5. Ł o t e w s k i e d r o g i l ą d o w e ."Latvijas Kareivis" Nr.285 /XII.1933/:W pierwszych latach niezawisłości łotewskiej było na Łotwie dróg lądowych: 624 km. szos, 180 km. dróg bitych, 25 tys. km. dróg wodnych. W końcu 1933 r. było na Łotwie 10 tys.km szos i dróg bitych. Łącznie z drogami polnemi jest obecnie na Łotwie 32 tys. km.dobrych dróg /nie licząc dróg IV-ej kategorji.

W porównaniu z państwami sąsiedniemi Łotwa pod względem szos stoi wysoko. W ciągu następnych pięciu lat przewiduje się przeprowadzenie ok.1.800 km.szos i ulepszenie dróg wodnych.

W ciągu piętnastu lat niepodległości łotewskiej wydano na przeprowadzenie i remont szos i dróg 28,8 milj.łatów.-

ESTONJA:1.E s t o ń s k i m i n i s t e r S p r a w Z a g r . o p o l i t y c e e s t o ń s k i e j ."Revalsche Ztg." Nr.294./XII. 1933/:Estoński minister Spraw Zagr. Seljamaa udzielił przedstawicielom prasy informacyj w sprawie estońskiej polityki zagranicznej.

Mówiąc o zawartym ostatnio litewsko-estońskim traktacie handlowym, którego podpisanie ma nastąpić w Tallinie, oświadczył minister Seljamaa,że rząd estoński zatwierdził już tekst traktatu. Traktat ten różni się od traktatu litewsko-łotewskiego przez to, że w traktacie litewsko-estońskim wysunięta jest zasada największego uprzywilejowania, podczas, gdy w traktacie litewsko-łotewskim większą odegrywa rolę pierwiastek narodowy. Następnie traktat estońsko-litewski opiewa na dwa lata, podczas, gdy litewsko-łotewski na 1 rok. Dalej traktat estońsko-litewski wysuwa zasadę wyrównania stosunków handlowych. Dotychczas bilans handlowy pomiędzy obu krajami wypadał stale na korzyść Estonji. Równowaga może być w pewnym stopniu przywrócona jedynie przez zakup superfosfatu na Litwie. Raz na rok taryfowa klauzula traktatu może podlegać rewizji i uzupełnieniu. W traktatach zarówno estońsko-litewskim, jak też i litewsko-łotewskim uwzględniona została klauzula bałtycka.

W sprawie rokowań handlowych z Anglją oświadczył minister Seljamaa, że przedstawiciele estońscy przywiozą w tych dniach z Londynu wiadomości o przebiegu rokowań. Jeżeli chodzi o rokowania handlowe z Finlandją, Estonja wyrazi swe postulaty w styczniu. Wreszcie odnośnie rokowań gospodarczych z Niemcami nie da się określić żadnego terminu, gdyż Niemcy nie wysunęli jeszcze żadnych propozycyj.

Co do polsko-niemieckiej deklaracji o nieagresji, wywołała ona, zdaniem ministra Seljamaa, w Estonji pewne podniecenie. Minister Seljamaa na podstawie miarodajnych informacyj zapewnił, że deklaracja polsko-niemiecka nie jest skierowana ani przeciwko innym państwom, ani też podpisana kosztem państw innych, lecz stanowi jedynie świadectwo dążenia dwóch państw do załatwienia interesujących je kwestyj w atmosferze pokojowej i przyjaznej.-